

γέρος

γέρος, ο, θηλ. **γριά, η**, ουσ. [*<μσν. γέρος <αρχ. γέρων*], ο γέρος. **1.** (χαϊδευτικά) ο ηλικιωμένος σύζυγος: «θα πάρω το γέρο μου και θα πάμε νωρίς για ύπνο». **2.** (χαϊδευτικά) ο ηλικιωμένος πατέρας: «θα πάω νωρίς στο σπίτι, γιατί με περιμένει ο γέρος μου». (Τραγούδι: *μείνανε ορφανά τα μαξιλάρια κι αν ξυπνήσει ο γέρος τι χαμπάρια*). **3.** στον πλ. **οι γέροι**, (χαϊδευτικά) οι ηλικιωμένοι γονείς: «το βράδυ θ' αργήσουν να 'ρθουν οι γέροι μου στο σπίτι». Θεωρείται επίδειξη μαγκιάς από κάποιον νεαρό να αποκαλεί τον πατέρα του *γέρο* και τη μητέρα του *γριά* ή τους γονείς του *γέρους*, ακόμη και όταν αυτοί δεν είναι ηλικιωμένοι. Οι πιο παλιοί ίσως θα θυμούνται το παιδικό πείραγμα σε ηλικιωμένο σύζυγο που γινόταν εν χορώ: *γέρο, γέρο, τη γριά σου την ξέρω, δώσε μου ένα τάλιρο να πάω να στη φέρω*. βλ. και λ. [γριά](#). (Ακολουθούν 19 φρ.)

- *γερο λαδάς*, βλ. λ. *λαδάς*.

- *γερο πλάτανος*, βλ. λ. [πλάτανος](#).

- *δεν είναι και κανένας γέρος!* δεν είναι γέρος: «ο πατέρας μου είναι ηλικιωμένος, αλλά ο πατέρας σου δεν είναι και κανένας γέρος!»

- *είναι του γέρου τα κανάκια σαν νερόβραστα σπανάκια*, οι ερωτικές εκδηλώσεις των ηλικιωμένων είναι άνοστες και σαχλές: «μπορεί να έχουν πείρα οι μεγάλοι στα ερωτικά, αλλά και η δική της πείρα λέει πως είναι του γέρου τα κανάκια σαν νερόβραστα σπανάκια»

- *είχαμε τη γριά λεχούσα, γέννησε κι ο γέρος*, βλ. λ. [γριά](#).

- *κάθε γέρος την πορδή του την έχει μόσκο*, βλ. λ. [πορδή](#).

- *καλύτερα η αγάπη ενός γέρου παρά οι ξυλιές ενός νέου*, είναι προτιμότερο για μια γυναίκα να έχει για σύντροφο της κάποιον ηλικιωμένο που την αγαπά παρά κάποιον νέο που την κακομεταχειρίζεται: «παντρεύτηκε έναν που έχει τα διπλάσιά της χρόνια, αλλά από την πείρα της γνωρίζει πως καλύτερα η αγάπη ενός γέρου παρά οι ξυλιές ενός νέου»

- *κοιμήθηκα νέος και ξύπνησα γέρος*, δηλώνει πως η ζωή περνάει πάρα πολύ γρήγορα, χωρίς να το καταλάβουμε: «ούτε που κατάλαβα, παιδάκι μου, πώς πέρασε η ζωή μου. Κοιμήθηκα νέος και ξύπνησα γέρος»

- *με του γέρου το τομάρι παίρνει η νέα παλικάρι*, βλ. λ. [τομάρι](#).

- *να τρώει ο γέρος και στη γριά να μη δίνει ή να τρώει ο γέρος και της γριάς να μη δίνει*, **α.** το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος, είναι υπερβολικά τσιγκούνης: «αυτός θα σου δώσει δανεικά! Αυτός, αγόρι μου, είναι να τρώει ο γέρος και της γριάς να μη δίνει». **β.** το φαγητό για το οποίο γίνεται λόγος, είναι πάρα πολύ νόστιμο: «μας σερβίρισαν ένα φαγητό, να τρώει ο γέρος και της γριάς να μη δίνει». Συνών. *να τρώει η μάνα και στο παιδί να μη δίνει*.

- *ο γέρος ή από πέσιμο (πάει) ή από χέσιμο*, δυο διαπιστωμένες αιτίες από τις οποίες μπορεί, εκτός των άλλων, να πεθάνει ένα πολύ ηλικιωμένο άτομο, τα κατάγματα και οι γαστρεντερίτιδες. Συνήθως λέγεται συμβουλευτικά σε ηλικιωμένο άτομο για να προσέχει. Πολλές φορές, διακρίνουμε και μια δόση ειρωνείας:

- *ο Γέρος της Δημοκρατίας*, προσωνυμία του πολιτικού Γεωργίου Παπανδρέου: «ο Γέρος της Δημοκρατίας, υπήρξε δεινός ρήτορας»

- *ο Γέρος του Μοριά*, προσωνυμία του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη: «ο Γέρος του Μοριά, υπήρξε ηγετική φυσιογνωμία στην εθνεγερσία του 1821»

- *όποιος δεν ακούει τους γέροντες, πάει δέροντας*, όποιος δεν ακούει τις συμβουλές ανθρώπων που έχουν πείρα, τότε φτάνει σε μια επιτυχία με μεγάλη δυσκολία: «να συμβουλευέσαι τους γεροντότερους, όταν πρόκειται να

κάνεις μια δουλειά, γιατί, όποιος δεν ακούει τους γέροντες, πάει δέρνοντας»·

- οπού 'ναι γέρος μπουνταλάς, απού τα νιάτα το 'χει, βλ. λ. [μπουνταλάς](#)·

- παλιό γιατρό και γέρο καπετάνιο να γυρεύεις, βλ. λ. [γυρεύω](#)·

- πήγε (χαμένος) σαν το γερο Μασούρα ή πήγε (χαμένος) σαν το γέρο το Μασούρα, βλ. λ. [Μασούρας](#)·

- τεμπέλης νέος, φτωχός γέρος, η τεμπελιά κάποιου νέου θα έχει σοβαρό αντίκτυπο στα γεροντάματά του: «δούλεψε σκληρά τώρα που είσαι νέος και πάψε να τεμπελιάζεις, γιατί τεμπέλης νέος, φτωχός γέρος»·

- τώρα στα γεράματα μάθε γέρο γράμματα, βλ. λ. [γεράματα](#)·

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας